

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Margit Forsström*
 Härad: *Luggude* Berättare: *Rut Nilsson Brunnby*
 Socken: *Brunnby* Berättarens yrke: *älderdomsman*
 Uppteckningsår: *1960* Född år *i*

Om berättarens hem, en gård fr. år 1829 och
arbetet där. s. 1.

Förste april. s. 1.

Pingst. s. 1.

Konfirmationskläder. s. 2.

Brackstuga. s. 2.

Värning. s. 2.

Julbak. s. 2.

Lucia. s. 2.

Lille julafton. s. 2.

Julmat. s. 3.

Nyår. s. 3.

Julgran. s. 3.

Julklappar. s. 3.

Äls i julottan. s. 3.

Julaviljan ö. tingsdag. Kvit. s. 3.

Berättaren är född i Brunnby och har växt upp på en gård där, som kallas Andersnils-gården. Morfadern Jöns Svensson, som var nämndeman, byggde gården 1829. Berättarens moder ärvde den och bodde där med man och barn. Ber. fick den sedan och överlät den i sin tur åt sin systerson.

Ber kommer ihåg när gården hade fyra längor: loglänga mot vägen, boningslänga till höger, stalllänga mitt emot den och slutligen brygghuslänga med korsvirke. På taket låg halm. Det var långhalm, som blev när man tröskade. Taktäckare gick omkring och lade om tak. En som hette Nils Jönsson gjorde det så fint. Ett tak kunde ligga i många år. Men om det blåste mycket, kunde det blåsa stora hål i det och då fick det förstås lagas. På denna gården hade man inte ryggaträn, men somliga hade det. Ber var alltid rädd när det blåste och man såg det ena strået efter det andra flyga bort. Så småningom lades plåttak på.

Gården var på 18 tunnland. Man sådde havre, "blandkorn" (havre+korn), ibland lite vete och allra mest råg. Gråärter, som kokas och torkas så de blir grå, användes till mat.

Man högg med lie, räfsade för hand, "negade", och tröskade med plejlar. Senare fick man en tröskmaskin, som drogs runt av två personer. Gris och redskap fanns i lilla längan; hästar och fem eller sex kor i stalllängan.

Siste april sjöng ungdomarna maj. De gick omkring och sjöng och spelade fiol och harmonika. För det fick de ägg eller pengar. Sedan ställde de till gille hos någon. Annandag pingst gick de till Hagaskogen. De höll till på Hagaplatsen vid domarringen, där man förr hade stämma. På pingst var där som på marknad. Folk kom

långt ifrån och hade stånd med karameller. Spådde gjorde de också. Där dansade man ringlekar och någon spelade fiol. Upp dit ledde en backe, som kallades drahas (dra benen, hasorna, efter sig).

Ber konfirmerades i Brunnby kyrka den 13 april 1894 för pastor Björkman. Då hade man svart klänning. Det var hennes första svarta. Det var praktiskt att ha om man fick sorg. Men det är sötare med de vita flickorna nu här, tyckte ber.

I kaptan Ungfeldts trädgård i Arild låg för länge sedan (i ber barndom) en backstuga. Det är den enda som funnits här i trakten. Där bodde en skomakare, en lappsomakare, som endast lagade skor och inte själv gjorde sådana.

Hemma vävde man mattor, och ber lärde konstvävnad när hon var större. Krapperupsstjärnan var ett vanligt mönster. Den finns i murverket på slottet.

JUL. Man slaktade i november månad. Strax före jul bakade ber och hennes mor och fadern satte eld i ugnen, som var stor och hög. En dag bakades grovbröd och sursött och en annan söttbröd och vetebröd: flätor, kransar, lever, bullar, och kakor: mandelmusslor, klenäter, pepparkakor. När det mjuka brödet blev gammalt blöttes skorpan för att det skulle mjukas upp. Många bakade endast till högtiderna och förvarade brödet dessemellan, men i ber hem hade man så stort hus-håll (5-6 barn) så man bakade oftare.

Lucia firades inte förr. Första gången var 1937 då kyrkoherda Malmbergs brorson, Carl-Axel Malmberg, gift med en dotter till Martin Tore, införde bruket. Dagen före julafton kallades lille-julafton. "Här ser ut som lille-julafton", sa man då det var stökigt.

Mitt på dagen på julafton doppades i grytan och då åts också sådant som brun-kål, sylta och en massa olika sorters korv. På kvällen på jul-, nyårs- och tretton-afton åt man lutfisken kokt och dagen därpå stekt eller stuvad. På helgdags aft-narna åts även risgrynsgröt. Ofta låg en mandel i, men det var inte alltid den, som fick mandeln talade om det. För de äldre betydde det att han/hon skulle bli gift inom året. Nyårsafton firades inte på något särskilt sätt.

Det var inte i alla familjer man hade julgran, mest där det fanns barn. I ber hem sattes vita, hemstöpta ljus i granen. Senare köptes kulörta, röda, gröna, gula ljus som var vridna. De hemstöpta ljusen stöpte man strax före jul. De brann fort ner, för det var endast stearin och talg och inte vax i dem. I granen var även krusiduller av papper med russin, nötter och karameller i.

Julklapparna kastade man in. Dörren var aldrig låst då, för man väntade all-tid någon, och man satt på helspänn, för att springa ut och försöka fånga den som kastade. Gåvorna var enkla: en stoppnål inlagd i ett stort paket, en vas o. dyl. I ber hem fanns ett stort valnötsträd, och oftade kastade man in en påse med nötter, så att dessa for över golvet åt alla håll.

Det var inte jul om man ej gick i julottan. På morgonen ställdes ett ljus i varje fönster, innan man gick till kyrkan.

Under hela julen till den 13:de (Knut) hade man "julagillen". Då lektes gissnings-lekar, Nöttra (en lek med nötter), smussla sko och annat. Men man dansade ej kring granen. Tjugondag Knut gick en del ungdomar omkring utklädda till oigenkänn-lighet till luffare, sotiga och med masker på sig. De hade granrisslor med sig och de sopade ut julen. För det bjödes de på gotter.